

Slovenski dom

Str. 54

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Bolgari pozdravljajo našo politiko

Sofija, 8. marca. Glasilo bolgarske vlade »Dnes« je danes objavil uvodnik pod naslovom »Manifestacije v jugoslovanski skupščini«. V njem pravi: V jugoslovanski narodni skupščini je ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović podal obširen eksponat bratske države. Nočemo se zadržati pri eksponatu glasovitega državnika sosednje države. Mi želimo le zabeležiti na tem mestu veliko radost, ki so jih izzvali med vsem bolgarskim ljudstvom prirčne in pomembne manifestacije, ki jih je priredilo narodno predstavništvo Jugoslavije v Bolgariji. Besede dr. Stojadinovića o Bolgariji in jugoslovansko-bolgarskem paktu so bile brez izjeme sprejete z vzkliki »Živela Bolgarija!« in z dolgotrajnim plaskanjem. Ta bratska manifestacija bo nedvomno napravila globok vtis po vsej Evropi, kjerkoli žele in se navdušujejo za principe o sodelovanju in miru. To so rezultati modre politike, ki sta jo tako energično započela Nj. Vel. kralj in blagopokojni kralj Aleksander, nato pa nadaljevali Nj. kr. Vis. knez Pavle ter ministrski predsednik Jugoslavije in Bolgarije. Ta politika bratstva in mirnega sodelovanja se bo nadaljevala še z večjo energijo za napredek in veličino Jugoslavije in Bolgarije ter za ureditev miru na Balkanu.

»La Parole Boulgare« je danes objavila članek, z naslovom »Živela Bolgarija!«. V njem prinaša razprto tiskani komentar, ki pravi: Dr. Stojadinović, ministrski predsednik in zunanji minister Jugoslavije, je oni dan v narodni skupščini poveljeval jugoslovansko-bolgarsko zblizanje, ki se je tako srečno utrdilo po paktu trajnega prijateljstva, ki je bil v kratkem sklenjen. Pakt o trajnem prijateljstvu in neporušnem miru med Jugoslavijo in Bolgarijo, ki je bil podpisan v Belgradu 24. januarja 1937, je dr. Stojadinović dejal, je dal le diplomatsko obliko globokih in iskrenih težnjah obeh bratskih

narodov. Ta lepi polet navdušenih besed je vzvalovl vso narodno skupščino. Opozicija in večina sta aklamirali in sprejeli besede ministrskega predsednika Jugoslavije z vzkliki: »Živela Bolgarija!« V zvezi z zadnjimi izjavami bolgarskega ministrskega predsednika dr. Kjossevanova poročevalcu agencije Avale, so besede dr. Stojadinovića prav posebnega pomena in značaja. Elan, je dejal g. Kjossevanov, s katerim sta se oba bratska naroda ob-

jela, je po vsem razumljiv in naraven. Ljubezen bratov, ki sta bila dolgo časa sprta, je po spravi zmerom še večje. Dejansko pakt ni rezultat dela v pisarnah, nego etapa v razvoju velikih težnjah dveh bratskih narodov. Ta pot vodi, tudi to se je naglasilo, k jačanju vezi balkanskih držav, do konsolidacije miru na Balkanu, z eno besedo, do ene skupne balkanske zavesti, ki naj napravi konec rivalski igri tujih sili!

Kako je Italija razumela Stojadinovičev govor

Rim, 8. marca. o. Zunanje politični govor pred sednika jugoslovanske vlade dr. Stojadinovića pred skupščino v Belgradu je našel v italijanskih političnih krogih lahko se reče ogromen odmev. Vsi politični krogi brez razlike vidijo v izjavah ministrskega predsednika jugoslovanske vlade in zunanega ministra neposreden odgovor na izjavo velikega fašističnega sveta, v kateri je ta ponudil italijansko sodelovanje vsem državam v Evropi, ki imajo za to željo, potrebo in smisel. V Rimu z velikim zadovoljenjem beležijo, da je jugoslovanska vlada brez odlašanja pokazala na jasn način svojo željo po izboljšanju odnosov z Italijo in po ureditvi vseh spornih vprašanj, ki so ločila dve sosedni državi s tolikimi gospodarskimi in političnimi skupnimi koristmi.

Jugoslovanska politika zadnjega časa se z italijansko ujema ne samo v tem, marveč tudi v vrednotenju angleško-italijanskega dogovora o položaju na Sredozemskem morju. Tretje vprašanje pa, v katerem se je ugotovila istovetnost političnih

pregledov med Italijo in Jugoslavijo, je odklonilno stališče obeh držav do upostavitve Habsburžanov. V Italiji pomembno razlagajo tudi tiste dele govora jugoslovanskega zunanjega ministra, kjer se je dotaknil odnosov do Male zveze in do Francije, v katerih ni po italijanskem mišljenju povedal nič novega, odnosno takega, kar bi delalo Italiji kakor dvome o jugoslovanski iskrenosti. Iz kratke opombe glede odnosov med Jugoslavijo in Madžarsko sklepajo, da ni nemogoče, da bi se zafeli politični in gospodarski odnosi med obeh državama urejati po navadni poti.

Splošni učinek Stojadinovičevega govora se v Italiji kaže v tem, da so se ojačila vsa stremeljenja, ki se zavzemajo za prijateljstvo z Jugoslavijo. Po gospodarskih zvezah se bo v kratkem ustvaril med obeh državama tudi politični most, saj sporna vprašanja med Jugoslavijo in Italijo kljub vsemu niso take narave, da bi jih s pametjo in dobro voljo ne bilo mogoče odstraniti.

Vesti 8. marca

Četrto motorizirano divizijo dobi Nemčija ter dva nova polka tankov poleg različnih drugih manj važnih oddelkov.

Smrtna nesreča pri pristajanju bojne ladje »Hood« se je pripetila v Gibraltarju. En mornar je bil ubit, več pa ranjenih.

Poziv na podpis francoskega obrambnega posojila bo poslal predsednik vlade Leon Blum jutri ali popitrušnjem po radiu vsem francoskim državljanom.

Neredi pri občinskih volitvah v romunskem mestu Bacau preteklo nedeljo so bili veliki, in sicer po krivdi krajevnih oblasti, da je vlada morala uvesti obširno disciplinsko postopanje proti vsemu uradništvu politične in vojaške uprave.

Dobiček poljskih železnic v preteklem letu je znašal 24,5 milijonov zlotov, kar znaša v našem denarju 300 milijonov dinarjev.

Pri atentatu na podkralja Grazianija se je več sto Abesincev zateklo na ozemlje ameriškega poslastništva v Addis Abebi, in jih Amerikanci niso mogli spraviti od tam, ker so se Abesinci bali italijanskega maščevanja za atentat.

Grški kralj je obiskal Kreto v spremstvu ministrskega predsednika Metaksasa, kjer so ga, so-deč po uradnih poročilih, navdušeno sprejeli, čeprav je bila Kreta zmeraj ognjišče grških republikanskih uporov.

Spomladenski dunajski sejem so odprli včeraj z vsemi slovesnostmi. Na sejmu je tudi velika razstava avtomobilov zadnjih modelov.

Stavka francoskih rečnih brodarjev v Bordeauxu se nadaljuje mirno in je ves promet po reki Dironde ustavljen. Brodarji zahtevajo 40 urni delavnik za svojo službo.

Delavske mezde je zvišala ena največjih ameriških in svetovnih jeklarne, katere lastnik je milijarder Carnegie. Zvišanje znaša 10 odstotkov.

Belgijski socialisti ostanejo zvesti svoji drugi internacionali, toda kljub mednarodnemu značaju svoje ideologije ne bodo opustili ničesar, kar bi moglo služiti za obrambo Belgije. Tako je sklenil širši glavni odbor belgijske socialistične stranke.

Ženske naskakujejo Atlantski ocean z letali, kakor kaže polet Francosinje Maryse Bastie in načrt Romunke Hajescu, ki boče z najnovejšim italijanskim trimotornikom potolči vse dosedanje rekorde v poletu od Afrike do Južne Amerike.

Herriot je težko obolel in se boje za njegovo življenje. Herriot je, kakor znano, predsednik francoske poslanske zbornice, župan v Lyonu in znan po svojih simpatijah v Jugoslaviji.

Gospodarski svet Balkanske zveze se zbere v Atenah 18. marca na važno posvetovanje, ki naj bi v gospodarskem oziru izpopolnilo zadnje politične dogovore med članicami Zveze.

Stranka poljske narodne koncentracije, katero snuje polkovnik Koc, se širi po vsej državi z neverjetno hitrostjo. K njej so pristopile zadnje čase Zveza narodnih delavcev, Zveza državnih uradnikov, železničarjev, Garda Pilsudskega, bojovniške organizacije itd. Tako dobiva stranka značaj širokega narodnega gibanja.

Sodelovanje v komunistični stranki so po poročilih, ki prihajajo iz Litve, odklonile delavske skupine po raznih krajih zahodne Rusije in v Sibiriji.

Politično amnestijo v ČSR je objavila praška vlada za 87. rojstni dan bivšega predsednika Masaryka.

Odposlanstvo japonskih letalcev je sprejel v soboto predsednik italijanske vlade Mussolini.

Nemčija predlaga mir v radiu, to je, predlaga načrt, kako naj bi se iz radijskih programov odpravilo politično hujkanje ene države proti drugi. Tak predlog je dal na zasedanju svetovne radijske zveze v Berlinu nemški državni tajnik za radio Funk.

Atentat na železniško progo blizu Carigrada so po nalogu Sovjetov pripravljali tri Armenke. V njihovi hiši je carigradska policija našla več peklenških strojev in bomb.

Zvezo med Severnim in Črnim morjem se zdi, da bodo Nemci kljub vsem težavam izvedli, ker nameravajo zvezati Donavo in Ren z dvema orjaškima predoroma pod Švabskimi Alpami.

Abesinski patriarh abuna Ciril ni bil ustrelen v zvezi z atentatom na podkralja Grazianija. To vest si je izmislila agencija Havas, ki jo je tudi že preklcala.

Papež je blagoslovil zlato rožo po starem običaju večeraj dopoldne in jo poslal letos italijanski kraljici Heleni. To je po bolezni sv. očeta prvo cerkveno opravilo, ki ga je izvršil.

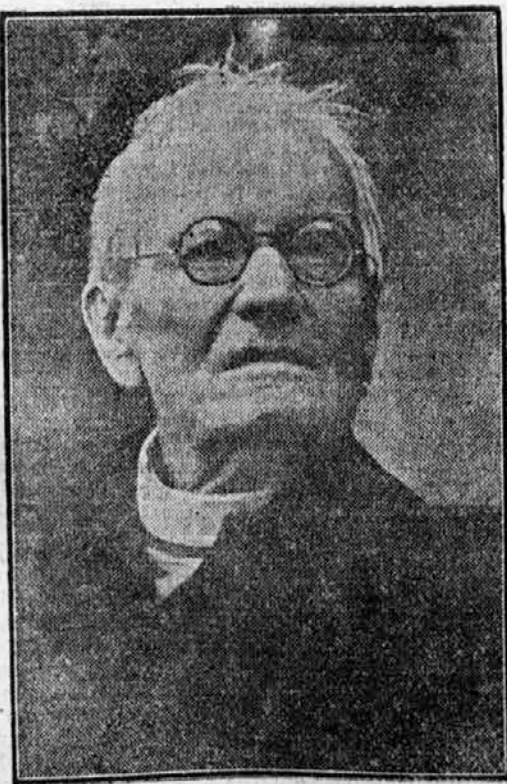
Obsedno stanje v Jeruzalemu je morala zopet razglasiti angleška uprava, ker je prišlo do novih neredov in atentatov proti Judom. Atentatom je sledilo seveda medsebojno streljanje.

Nemška vlada baje protestirala pri Vatikanu proti govoru münchenskega kardinala Faulhaberja, v katerem je kardinal dolžil vlado, da je prekršila konkordat.

Cerkve se odpirajo

Mehika, 8. marca. o. Z ozirom na veliko gibanje mehiških katoličanov, ki vse odločneje zahtevajo, da vlada odpre cerkve, ki jih je vzela katoličanom, se zdi, da bo vlada morala na vsej črti popustiti. Velike manifestacije, ki se množijo zadnje čase po vsej državi, kažejo, da so mehiški katoličani pripravljeni in odločni zahtevati vrnitev svojih svetilišč z vsemi sredstvi. V posameznih zveznih državah so guvernerji kar na svojo pest izročili cerkve odborom katoliških veljakov in tako vsaj deloma poravnali krivice, ki jih je framasonska in levčarska vlada prizadela zadnja leta katoliški veri v Mehiki.

† Tomo Zupan

Ljubljana, 8. marca.

Danes zjutraj je prispela v Ljubljano žalostna vest, da je zjutraj ob tri četrti na štiri umrl na gradiču na Okroglem starosta naše duhovščine g. Tomo Zupan. Njegovo truplo bo danes prepeljano v Ljubljano.

Ime slovenskega duhovnika Tomo Zupana bo zapisano v slovenski kulturni zgodovini z zlatimi črkami. Tomo Zupan je bil najstarejši slovenski duhovnik. Kot tak je bil eden izmed tistih Slovencev iz idealne dobe našega prebujanja, ki ima največji zaslug za to, da je vzgojil v Alojzijeveho celo vrsto odličnih delavcev na vseh poljih (na verskem, kulturnem, gospodarskem, literarnem in narodnostnem polju) in da je vcepil svojim gojenim ljubezen do dela in neverjetno gorečo ljubezen do slovenskega jezika in posebno do čisto slovenskega jezika. Dalje je bil Tomo Zupan tisti, ki se je z neugnano vztrajnostjo in v nemo zanimal za najmanjšo podrobnost, ki je bila v zvezi z življenjem in delovanjem našega nesmrtnega pesnika Prešerna. Tomo Zupan je dognal vse Prešernovo sorodstvo ter nam odkril glade Prešernovega udejstvovanja nešteto do tedaj neznanih, a zelo važnih in zanimivih stvari. Naša javnost o vsem tem še nima vseh podatkov in bo za vsa Zupanova dognanja izvedela šele, ko bodo morda kdaj te Zupanove »prešernine« objavljene.

O narodnostnem delu Toma Zupana bi se dale napisati cele knjige. Zasluge, ki si jih je pokojnik pridobil v narodnostnem oziru v času od svoje rane mladosti pa vse do časa, ko so mu kot stareku začele pešati moči, so neveljavne. V teku svojega plodonosnega delovanja so ga odlikovali za njegove zasluge z mnogimi odlikovanji ter je imel razen tega celo vrsto častnih naslovov. Bil je apostolski protonotar, papežev tajni komornik, konzistorijalni svetnik ter dolgo vrsto let ravnatelj Alojzijevega v Ljubljani. Razen tega je bil edini naš železokolišnik ter najstarejši duhovnik v Sloveniji in državi. Rojen je bil 21. decembra 1839 ter je torej dosegel redko starost 97 let. Zasluznemu in blagemu pokojniku hvalačen spomin!

ČSR proti fašizmu in komunizmu

Praga, 8. marca. AA. ČTK: Predsednik vlade dr. Milan Hodža je ob otvoritvi poljedelske akademije govoril o poslanstvu češkoslovaške demokracije v Srednji Evropi. Izrazil je misel, da naj češkoslovaška demokracija sprejme nase nalogo orientacije demokracije v Srednji Evropi.

Dr. Hodža je rekel, da je srednjeevropsko gospodarstvo sposobno, da se zmeraj bolj vrača na trg zapadne Evrope in to kot prodajalec in kupec. Ker se v Evropi politično gospodarski temelji širijo, Srednja Evropa nima nobenega interesa, da bi naj bila Nemčija izključena iz tega trga.

O političnih režimih, ki vladajo v raznih državah Srednje Evrope, je dr. Hodža rekel, da naj vse te države med seboj spoštujejo ustanove, ki so si jih dale in da naj se spoštuje načelo tolerantnosti in nevmešavanja. Dobri sosedski odnosi bodo omogočili tudi dobre mednarodne odnose. Sedaj

pa se mora začeti v Srednji Evropi njeno civilizatorično poslanstvo, v kateri naj bo Srednja Evropa posredovalec med zapadom in vzhodom Evrope. Posebno se mora paziti na to, da države Srednje Evrope ne postanejo žrtve tistih ideologij, ki izražajo nevarne spopade v notranjosti države. Češkoslovaška odločno odbija vsak pritisk od leve ali od desne in vzdržala se bo v mednarodni razpravi vseh ideoloških spopadov med fašizmom in komunizmom. Tudi druge države v Srednji Evropi zastopajo to stališče in zato je upati, da Srednja Evropa ne bo potegnjena v kak spor. To tudi ne odgovarja miselnosti kmetov, ki predstavljajo večino prebivalstva v Srednji Evropi. Kmet je po svoji naravi proti avtarhiji in komunizmu in v tem je njegov globok smisel za konsolidacijo Srednje Evrope in kot tak bo močan branik proti vsem tokovom, ki hočejo podreti civilizacijo človeštva.

Gibanje s preveč voditelji

Ljubljana, 8. marca.

V Sloveniji smo tako srečni, kakor menda noben velik ne majhen narod na svetu: zdi se, da imamo toliko narodnih in ljudskih gibanj, kolikor je v Ljubljani aktivnih advokatov in upokojenih inteligentov. Ta trditve lahko prinese zaupno, toda je treba kljub temu povdariti. Čisto gotovo je, da bi bil slovenski narod dosti srečnejši, če bi imel manj »voditeljev«, manj »pokretov« in več »narodov« za vsakim voditeljem in pokretom. Nerodno je pri teh neštelih pokretnih samih to, da imajo program, organizacijo (v duhu seveda) in razkošno število kandidatov za višja in nižja mesta davno prej, preden se narodu začne sanjati, da bi bil tak pokret potreben. Ker narod ni za pokret pripravljen in navdušen, mora iti pokret po zaslobi na mesto k njemu, pa h kakemu višjemu ali nižjemu, močnejšemu ali šibkejšemu zaslužniku izven Slovenije. Po teh poteh se zlasti odlikujejo tisti pokreti in pokretki, ki hočejo biti izvorno slovenski, ljudski, avtonomistični in progresivni. Če govorimo določnejše, moramo reči, da mislimo s tem predvsem slovenski del združene opozicije in na njena romanja križem Jugoslavije za vplivnimi botri. — Nobena tajnost ni, da je pri sestankih te nejasne politične tvorbe govora predvsem o tem, kdo je, odnosno, kdo naj bi bil bližji dr. Mačku in njegovi milosti. Znano je tudi, da dr. Maček s svojo politično milostjo za pokrete, kakršna je slovenska ljudska fronta, ni prav radodaren, ker ve, v koliko so ti pokreti ljudski in koliko je za njimi naroda. Izjave dr. Mačka, s katerimi se po povratku iz Zagreba radi bahajo po kavarniških sestankih slovenskega opozicijskega naroda, so ti voditelji zelo dvomljive vrednosti in izvora. Da s pokroviteljstvom dr. Mačka stvar ni tako gladka kakor govore različni politični potniki na progi Ljubljana — Zagreb, pričajo včerajšnje debate v vodstvu tega pokreta. K debate si je zbral v neki ljubljanski gostilni 17 večjih in manjših voditeljev, katerim je največji izven ljubljanski voditelj poročal o nesoglasju, ki je nastalo med vodstvom kmečko-delavske koalicije odnosno bivših radičevcev in med voditelji slovenske združene opozicije. To nesoglasje je izbruhnilo zaradi nelojalne konkurence v organizaciji »kmečko-delavskega gibanja« v Sloveniji. — Zagrebško vodstvo je namreč mnenja, da lahko samo organizira to gibanje tudi v Sloveniji povsod tam, kjer se mu zdi, da bo kaj uspeha. To je zlasti v krajih, ki meje na brate Hrvate. Toda v tem primeru bi bila usoda slovenskih domačih, številnih voditeljev, ki svoje voditeljske službe še niso mogli nastopiti zapečateni. Če Zagreb organizira kmečko-delavsko gibanje sam, potem so vsi upa polni slovenski ljudski tribunali odveč in nepotrebnosti ter je njihove naloge še pred rojstvom že, konec. Vsi veliki in mali slovenski voditelji tega gibanja vztrajajo namreč pri zahtevi, da imajo na slovenskem ozemlju edino oni pravico organi-

zirati svoj pokret, in to na način, ki se zdi njim primeren in z ljudmi, ki jih izberejo sami. Na včerajšnjem gostilniškem sestanku so torej slovenski voditelji združene opozicije v interesu lastne usode morali obsoditi ravnanje svojega vrhovnega vodstva. Seveda se utegne izkazati, da so se s tem nujnim, toda kljub temu nemodrim korakom oropali zadnjega jamstva za svoj obstanek, namreč skrivnostnega botrovstva iz Zagreba. Včerajšnji sestanek je bil zanimiv za nje in za Slovenijo v toliko, ker je na njem največji voditelj od teh voditeljev točno povedal, kako in kaj je s tistimi močnimi zvezami z Zagrebom. Pojasnil je, da Zagreb kljub vsemu na številne voditelje slovenskega »hrvatskega« gibanja tako rekoč zvižga, če mu to kaže. In s tem bo to gibanje dosegla tista usoda, kakršno je pameten človek videl že naprej: ostalo bo od njega le večje število ponovno in ponovno razočaranih voditeljev. — Slovenskemu narodu zaradi tega gotovo ne bo žal.

Bolgarske občinske volitve

Sofija, 8. marca. o. Po do zdaj znanih delnih rezultatih občinskih volitev v Bolgariji bodo bile stranke, ki so vložile kandidatne liste v skladu z volilnim zakonom okrog 80% občin v svoje roke. Opozicijski krogi so hoteli tem volitvam dati značaj ljudskega glasovanja proti vladi. V ta namen je opozicija razvila veliko agitacijo in je vrkla med bolgarski narod geslo, naj v znak protesta proti sedanjemu političnemu sistemu odda prazne glasovnice. Kljub temu, da je opozicija pričakovala, da bo dosegla ogromno večino s to abstenenčno politiko, vendar kažejo rezultati, da je bilo oddanih manj kakor 20% praznih glasovnic. Z ozirom na ta delni izid volitev je razvidno, kakšen bo rezultat v celoti. S temi volitvami se je bolgarski narod izrekel za sedanje stanje in za politiko vlade.

Vremensko poročilo

(Po stanju danes zjutraj.)

Rateče: —3, jasno, mirno, 35 cm srenja.
Planica: —3, jasno, zahodni veter, 60 cm srenja, mala in srednja skakalnica uporabni.
Kranjska gora: —4, jasno, mirno, 20 cm srenja, sankalnice uporabno.
Vršič-Krnica: 180 cm pršča.
Pokljuka: —7, 35 cm srenja, mirno, mala in srednja skakalnica uporabni.
Bistrica-Boh. jezero: —3, barometer se dviga, 6 cm snega.
Kofce: —4, jasno, mirno, 10 do 12 cm pršča na zmrzjeni podlagi.

Občni zbor Kmetijske zveze

Dr. Korošec o kmetijskih zbormah in o krizi

Ljubljana, 8. marca.

Včeraj dopoldne ob 10 se je začel v Franciškanski dvorani redni letni občni zbor Kmetijske zveze. Ob navedeni uri je bila dvorana nabito polna delegatov. Bilo pa je med njimi tudi mnogo zastopnikov oblasti ter javnega življenja.

Veliko veselje je nastalo v dvorani, ko je okrog 10 stopil med zborovalce notranji minister dr. Anton Korošec, ki je obiskal občni zbor v spremstvu bana dr. Marka Natlačenca. Ko so se ovajali dr. Korošec poleg, je otvoril občni zbor predsednik g. Janez Brodar. Po uvodnem pozdravu, ki je veljal zlasti dr. Korošcu, banu dr. Natlačenču, ministru v p. dr. Kulovcu, načelniku kmetijskega oddelka banske uprave ing. Podgorniku ter vsem ostalim zborovalcem, je podal kratek pregled dela Kmetijske zveze, ki ima že 30.000 članov ter 220 krajevnih organizacij. O podrobnem delu Zveze je nato poročal zvezin tajnik Milan Finec. Delo zveze je bilo osredotočeno zlasti na strokovni izobraževalni kmetijski stan. Razen tega pa je Zveza zastavila vse sile tudi pri raznih intervencijah in posredovanjih. Pri tem je zlasti važno posredovanje pri banski upravi, da je slednja uvedla zavarovanje poljedelskih delavcev. Tajnikovo poročilo je bilo z odobravanjem sprejeto. Nato je stopil na oder notranji minister g. dr. Anton Korošec ter v kratkem govoru želel kmetijski zvezi preroči in uspehe, dokotnik pa se je tudi udeležil o kmetijskih zbormah in obenem govoril o kmetijski krizi, ki počasi vendarle popušča.

Govor dr. Korošca

Minister dr. Korošec je dejal:

Ker sem v Ljubljani, sem mislil, da je moja dolžnost, da pridem na današnji občni zbor Kmetijske zveze. To ne samo zaradi tega, ker sem bil na občni zbor povabljen, marveč tudi zato, ker mislim, da imam neko zgodovinsko zvezo z imenom naše organizacije. Bil sem namreč na Stajerskem in v Sloveniji sploh prvi, ki je ustanovil organizacijo s tem imenom in zato pravim, da imam neko zvezo, neko skupnost z vašo sedanjo stanovsko organizacijo.

Vaša sedanja strokovna organizacija se od naše bivše nekoliko razlikuje. Naša je bila politična, vaša je stanovska, vaša je strokovna — nepolitična. In če imate nepolitično organizacijo, imate s tem tudi mnogo prednosti, ker so politične stranke vendarle nekeko tesnejše kakor nepolitične organizacije. Vaši organizaciji želim, da bi se v njej zbrali vsi kmetje vse Slovenije, da bi mogla edino in močno reprezentirati kmetijski stan.

Kmetijski stan je dobil pred kratkim zelo važno javno-pravno ustanovo — kmetijske zbornice. Slišim, da s kmetijskimi zbormami niso vsi popolnoma zadovoljni. Zato vam povem, da so kmetijske zbornice ustanovljene z udeležbo, ki ima zakonsko moč. Tako uredba se mora spremeniti. Tudi ta uredba se bo spremenila, kadar si boste v tem vsi edini. Vendar pomeni že ta uredba sama po sebi velik napredek za naš kmetijski stan. Če danes pomena kmetijskih zbornic še ne čutimo popolnoma, bomo to čutili čez 10 ali 20 let. Kmetijski stan je s kmetijskimi zbormami dobil institucijo, s pomočjo katere se bo odselej drugače boril za svoje pravice, kakor dosedaj. Dosedaj niste imeli stanovskih zastopstev, da bi lahko na pristojnih mestih povedali svoje mnenje. Z uredbjo o kmetijskih zbormah boste sedaj preko svojih zbornic lahko zastavili svojo besedo povsod, kjer se vam bo zdelo potrebno. To tem bolj, če boste imeli v zbornicah ljudi, ki so sposobni in jim zaupate. To je za naš kmetijski stan temeljni zakon, ki bo spremljal kmetja v njegovih dobrih in slabih časih.

Danes je 7. marca in vsi opažamo, kako se narava prebuja. Vsi pričakujemo pomlad. Človek se veseli, da zima odhaja. Zimski čas je bil za kmetja strašna borba krize v kmetijstvu.

Kakor vidim danes pojave nove spomladi in novega gospodarskega življenja pri nas in v drugih državah. Mi mislimo, upamo in pričakujemo, da je zimski čas za nami in da prihaja nova spomlad tudi za naš kmetijski stan. Ta zimski čas se bo nekaj časa v naših vrstah še čutil. Enako se bodo čutili tudi še posledice odhajajoče gospodarske krize. To so ostanki zimskega življenja, težke krize, ki smo jo preživljali. Kriza nam je zapustila kopico vprašanj, ki čakajo rešitve in ki morajo biti rešena. Kar tiče teh vprašanj, vam obljubljam v svojem imenu kakor svojih tovarišev našo krepko in prijateljsko podporo.

Prepričan sem, da smo tudi v tem oziru naredili že velik korak naprej in da ne bo trajalo dolgo, ko bomo prišli zopet v tiste čase, ki bodo prinesli tudi vam, kmetovalcem, boljše življenje. Kmetijski zvezi želim ponovno živahnega in uspešnega delovanja.

Zborovalci so dr. Korošca navdušeno aklamirali, posebej pa se mu je zahvalili za vzpodbudne in poučne besede predsednika Zveze dr. Brodar.

Volitve

Pri volitvah novega odbora se je razvila obširna debata. Na predlog g. dr. Kulovca je bilo sklenjeno, da naj dobi v odboru Kmetijske zveze svojega zastopnika vsak okraj. Po potrebi se more odbor tudi razširiti in so bila v tem smislu sprejena pravila. Bila je nato izvoljena lista s predsednikom Janezom Brodarjem na čelu. Prvi podpredsednik je Janžekovič Alojzij, pos. v Šteranah pri Vel. Nedelji, drugi podpredsednik Janžek Šteirn, pos. in župan v Kaplji vasi pri Komeni, tretji podpredsednik pa Babič Franc, pos. v Gor. Lendavi. V odbor je bilo izvoljenih 14 odbornikov in 12 namestnikov, za preglednika računov pa Alojzija Riglerja in dr. Valenčiča Vlado, oboje iz Ljubljane.

Jugoslavija : Ljubljana 3 : 0

Ljubljana, 8. marca.

V oblačnicah na igrišču Jugoslavije je močno zadisalo po jodu. Ni ga bilo skoraj igralca SK Ljubljane, ki ne bi prišel pod varstvo trenerja Obizita, ki je neumorno obvezoval rane, ki so jih naši igralci dobili ob surovi igri belgrajske Jugoslavije. Ostri protesti so padali na račun igralcev Jugoslavije in na račun sodnika Stefanovića, ki je dovolil preveč surovo igro. Sam sodnik je priznal, da je Ljubljana igrala precej ostro in da je tudi Jugoslavija naredila nešteto faulov. Ostri protesti v igri je dopustna, fauli pa so prepovedani. Sodnik je s tem priznal, da je Jugoslavija igrala nedopustno in na nedovoljen način, kajti pravila prepovedujejo fauliranje in odrajanje kazni nad onimi, ki se v tem pregreše. Sodnik bi moral biti kot človek, ki sodi tekme, malo bolj pravičen nasproti obojem tekmečema. Dovolil je surovo igro Jugoslavije, pogrešil pa je že takoj v začetku, ker ni kaznoval nepravilnih potez igralcev Jugoslavije. Svoj vrhunec pa je njegovo sojenje in razburjenje gledalcev dosegel v 32. minuti prvega polčasa, ko je Lojancič namenoma udaril Ljubljancina Hassla v trebuh, da je nezavesten obležal na tleh. Od tega trenutka dalje je sodnik vestno pazil na vsak najmanjši polet in gib Ljubljane, ko je moral malo prej izključiti igralca Jugoslavije Lojanciča, in so bili s tem ostali belgrajski igralci preveč nezadovoljni.

V 42. minuti prvega polčasa je nenadoma desna zveza Jugoslavije Sijačič, ki je preigral Bertonclja in Bonclja, sam peljal žogo proti голу. Vrata Logar je videl, da je gol neizbežen in se je vrgel Sijačiču pod nogo. Žoga je ušla mimo njega, v naglici pa je Logar, ki je hotel odbiti žogo, spotaknil Sijačiča, ki je padel in se udaril ob prečko. Bertonclj se je v tem trenutku nahajal 16 metrov daleč v stran od Sijačiča. Radovanovič je pri tem spopadu brenil Slaparja v nogo. Tedaj so igralci Jugoslavije zahtevali od sodnika, da mora koga od Ljubljane izključiti. Sodnik je izključil Bertonclja, češ da je udaril na tleh ležečega Sijačiča.

Obnašanje igralcev Jugoslavije je tu doseglo nedovoljeno ekrajnost. Bertonclju je neki akademsko izobraženi igralec Jugoslavije pljunil v obraz, ko mu je ta na njegove psovke odvrnil, da igralci Jugoslavije kažejo s psovkami svojo inteligenco. Ko je sodnik izključil Bertonclja, občinstvo je odločito ni pozdravilo — v Belgradu sicer imajo to navado — pač pa je Bertonclja obsulo s psovkami in kamenjem.

Igra je potekla v precejšnji nervoznosti. Posebno se je ta živčna slabost kazala na igralcih Jugoslavije in so zaradi nje postajali vedno bolj surovi. Ljubljana je pokazala izvrstno igro. Vse njene linije so izvrstno funkcionirale. Vsi igralci so bili na svojem mestu in storili vse, kar so mogli, da dosežejo časten rezultat. Logar je branil vse, kar se je dalo braniti. Prvega gola ni zakrivil on, ker je bil pokrit. Tretji gol gre na račun obrambe, ki je dovolila Petroviču, da je lahko podal prostemu Djokiču, ki je z glavo pretresel Logarjevo mrežo.

V drugem polčasu je bila obramba in krilska vrsta povsod na svojem mestu in je olajšala delo Logarju, ki je s svojimi paradami neprestano navduševal občinstvo in s tem potrdil sloves izbornega vratarja. Od napadalcev so bili najboljši Lah, mendi, tretji podpredsednik pa Babič Franc, pos. v Gor. Lendavi. V odbor je bilo izvoljenih 14 odbornikov in 12 namestnikov, za preglednika računov pa Alojzija Riglerja in dr. Valenčiča Vlado, oboje iz Ljubljane.

Pri služajnostih je predlagal g. dr. Voršič pet resolucij, ki se nanašajo na najvažnejši delovni program Kmetijske zveze in se tičejo kmetijskega stanja sploh (zahteva po spremembi uredbe o kmetijskih zbormah; zahteva po sanaciji slovenskega zadružništva; zahteva po otvortvi svetovnih tržišč za placement kmetijskih pridelkov; priporočilo, da se ustanove vnovčevalne zadruge; zahteva po ukinitvi mestnih mitnin za kmetijske pridelke). Vse resolucije so bile sprejete z velikim navdušenjem.

Občni zbor je zaključil svoje delo okrog dveh popoldne.

Slapar in Pepček, dosti slabši pa nista bili tudi krili.

Jugoslavija je nastopila včeraj proti Ljubljani s svojim najboljšim moštvo.

V začetku igre se je takoj opazila premoč domačih, ki so že po 4. minuti prodrli po zelenem polju proti vratom Ljubljane, preigrali še Hassla in Pejo, nakar se je etresla mreža. Logarja je pokrival Bertonclj, ki je hotel zaustaviti Žečeviča. Kakoj zatem se Ljubljana vrača v napad in v 8 minuti strelja Lah in Slapar iz težke pozicije na gol. Žoga je šla malo poleg prečke. Ljubljana napada ponovno, za njo pa zopet Jugoslavija. V 9. in 10. minuti. Logar trikrat izredno lepo brani strele Žečeviča in Lojanciča. Pritisk Jugoslavije traja do 25. minute. V tem času je Logar neprestano imel polne roke dela in je v splošno odobravanje občinstva z nekaj padci, ki so mu edino še preostali, reševal čast Ljubljane. V 26. minuti je sodnik oškodoval Ljubljano za gotov gol. Pepček lepo podaja Lah, ki se prebija skozi obrambo in iz deset metrov je ravno hotel udariti na gol, ko ga Lukič nedovoljeno zaustavi, češar sodnik ne kaznuje. V 28. minuti Logar brani ostel strel v kot, v 32. minuti je Jugoslavija v protinapadu. Lojancič prodrde do daljave 16 metrov pred gol. Naasproti mu hiti Hassel, da prepreči kaj hujskega. Lojancič pušča žogo ter močno udari Hassla v trebuh. Hassel mora zapustiti polje, sodnik pa izključi Lojanciča. Za tem nekaj napadov Ljubljane po Janežiču, ki s svojimi strelci nima sreče. Obe njegovi bombi frčita mimo prečke. Krilska vrsta Ljubljane izredno dobro pomaga napadu. V 43. minuti poviša Sijačič rezultat na 2:0. Sodnik nepravilno za tem izključuje Bertonclja.

V drugem polčasu Ljubljana vse bolj prehaja v napad. Vendar pa ima zelo malo sreče. Jugoslavija ovira ljubljanske igralce z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi trikovi. V 17. minuti sodnik odloči prosti strel proti Ljubljani zaradi faula, ki ga ni bilo. Igralcem Ljubljane se vse bolj kvarno kaže odsotnost Bertonclja, kar najde svoje posledice tudi v tretjem голу, ki pade takoj za tem. Kljub temu pa Ljubljana še vedno napada. Njeni igralci so neprestano pred vrati Jugoslavije, ki zavlčuje igro s strelji v aut. V 20. min. Janežič ostro strelja — mimo prečke. V 30. min. se Lah prebije, spremljan od branilca Lukiča, ki ga zadržuje. Lah ek strel Laha ujame vratar nesigurno. V 37. minuti Janežič iz težekega položaja strelja golmanu naravnost v roke. Zadnji del igre je bila stalno v premoči Ljubljani. Vsi napori naših igralcev pa so ostali brez uspeha, kajti niso se mogli braniti proti surovosti domačih in proti smoli, ki jih je spremljala od začetka do konca.

Celjske novice

Celje, 7. marca.

Nesreča ne počiva. Rogina Elizabeta, 74 let stara dnarica iz Nove vasi pri Celju je 3. februarja padla s peči in si zlomila levo nogo. Kljub velikim bolečinam ni šla k zdravniku, misleč da se bo samo pozdravilo, ker pa po enem mesecu še niso minule bolečine, je prišla v bolnišnico v Celju, kjer se zdaj zdravi. — Maklar Alojzij 62-letni železničar v pokoju iz Zepina, občina Skofja vas, je padel 2. marca v kleti in se zlomil desno rebro.

„Saj ljudje ne vedo...“!

Ljubljana, 7. marca.

Časih srečujemo v življenju posebne tipe, ki na prvi pogled izgledajo kot veliki reveži, pa se ob neki neznatni priliki, povsem slučajno izkaže, da so v resnici veliki ničvedreži. Takli ljudje mirne duše hodijo po ulicah in cestah, srečujejo ljudi in jih nadlegujejo s prošnjami. V javnosti vzbujajo veliko sočutje, deležni so neštetihi in stalnih podpor. Nekega dne pa se zgodi, da tak človek povsem nepričakovano stopi iz svojega vsakega družbenih članov je poročal tehnični referent g. Šibenik. Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika Anton Hlebš, podpredsednika sta Franjo Kumer in Tone Močnik, tajnik je Vinko Mauboh, blaginjak Mirko Nardin, tehnični referent Andrej Kogler, odborniki Ivan Junker, Vidmar, Jarc in Trošt. V nadzornem odboru sta F. Janki in Justin Gustinčič.

Zborovanje gasilske župe

Popoldne se je v prostorih hotela Orla vršila letna skupščina gasilske župe za Maribor levi breg. Vodil jo je predsednik Srečko Kranjc, o župnem delovanju pa je poročal njen tajnik Albin Ambrožič. V župi je veljanih 17 gasilskih čet, ki imajo 427 izvršujočih, 121 podpornih in 14 častnih članov. Čete so razmeroma dobro opremljene z gasilskimi orodjem ter imajo med drugim 7 motornih in 6 ročnih brizgalic z 2353 m cevi. Poleg tega imajo tri gasilske avtomobile in 7 gasilskih voz. Vrednost društvenih premoženj znaša okoli 600.000 dinarjev, dolga pa imajo 100.000 dinarjev. Na področju župe je bilo letos 29 požarov, pri katerih je gasilo 359 članov ekoi 127 ur. Požarne škode je bilo 748.900 dinarjev, preprečena škoda pa znaša preko pet milijonov dinarjev. — Ogenj je bil podtaknjen v 15 primerih. Ob koncu je tajnik poudaril nujno potrebo po neugodnem zavarovanju vsega članstva, ki se pri gašenju čisto podaja v veliko nevarnost. Blaginjsko poročilo je podal Franjo Vavpotič. Dohodki župe so znašali 4655 Din, izdatki pa 4832 Din. Pri volitvah je bil z malimi dopolnitvami izvoljen dosedanj odbor.

Mariborska nedelja

Maribor, 7. marca.

Ze par nedelj eem poteka mariborsko nedeljsko življenje brez posebnih dogodkov. Le tu pa tam kak pomembnejši dogodek vznemiri mariborsko, sicer mirno in lagodno prazniško življenje. Prav tako je bila današnja nedelja. Nekaj snovi komentatorjem mariborskih dogodkov in nekaj zanimanja je vzbudila prostovoljno smrt 30-letnega poročnika Aleksandra Sergija Nikiforova, ki je že dalj časa služboval v mariborskem 45. pehotnem polku. Na stanovanju svojega tasta na Meljskem hribu št. 13 si je, kakor mislijo, v duševni zmedenosti pogнал iz službenega samokresa kroglo v deeno senco in obležal pri priči mrtve. Zapušča ženo in otroka. Nedelja sama je potekla v znamenju društvenih občnih zborov.

Kolesarji zborujejo

V Narodnem domu se je vršil dopoldne 17. redni občni zbor kolesarskega društva »Peruna« katelega je vodil predsednik Anton Hlebš, ki je poročal, da je društvo letos osnovalo že 6. sekcijo, in sicer na Pobrežju, ki šteje že 40 članov. Matično društvo pa šteje z vsemi sekcijami vred nad 300 članov in je eno namočnejših športnih društev v Mariboru. Tajniško poročilo je podal g. Motoh, ki je orisal živahnno delovanje društva v preteklem letu. Iz blaginjskega poročila, katelega je podal g. Nardin, je razvidno, da so društveni dohodki znašali 4356 Din in na ravno toliko izdatki. Premoženje znaša sedaj 11.188 dinarjev. Sledila so poročila zastopnikov posameznih sekcij, med njimi Kumerčevo za sekcijo Tezjo in Kukovec za sekcijo pri Sv. Lenartu v Slov. goricah.

Delavna nedelja v skupščini

Razprava o proračunu ministrstev za soc. politiko in telesno vzgojo.

Belgrad, 8. marca. V narodni skupščini je bila včeraj ves dan proračunska razprava, pa tudi še pozno v noč. Na vrsti je bil proračun ministrstva za socialno politiko. K tej razpravi se je prijavilo do sedaj rekordno število govornikov, ki so vsi poudarjali težke zdravstvene razmere, ki vladajo v podeželju.

Pred glasovanjem o proračunu ministrstva za socialno politiko je govoril minister za ta resor Dragiša Cvetković, ki je skupščinski opoziciji izjavil, da je v svojem resoru našel neplačanih računov za približno 100 milijonov dinarjev in to po zaslugi prejšnjih režimov in ministrov v tem resoru.

Skupščina je po sprejetju proračuna ministrstva za soc. politiko začela z razpravo o proračunu ministrstva za telesno vzgojo. Po ekspoziciji ministra Rogiča, sta se prijavila k besedi tudi poslanca JNS Koman in član delavnega kluba Lenarič. Koman je nastopil kot veliki branilec Sokola, poslanec Lenarič je pa pretežno govoril o gasilstvu ter o preganjanju, ki da se sedaj dogaja v gasilskih vrstah. Oba omenjena govornika sta se z ostrimi besedami vrgla tudi ob tej priliki spet na osebo notranjega ministra dr. Korošca. Sedaj pa je vstal poslanec dr. Koce, šel na govorniški oder ter temeljito obračunal z oboima in z vsemi JNS-arji v skupščini sploh. Dr. Koce je med drugim izjavil, da se mu je po dolgem iskanju končno le posrečilo dobiti v roke brošuro, ki jo je pred svetovno vojno napisal eden voditeljev slovenske JNS, in sicer bivši pomočnik bana dr. Otmar Pirkmajer. Knjiga je napisana v nemščini ter je veren odtis vestnega k. u. k. uradnika. Dr. Koce je v svojih izjavah primerjal delo ministra dr. Korošca z delom bivšega podbana Otmarja Pirkmajerja, ki je v njem pač nekaj razlike. Poslanca Koman in Pleskovič, ki sta od slovenskih poslancev bila navzoča na zborovanju, nista mogla prenesti besed dr. Koceta in sta raje pogledala iz dvorane. Čeprav so ju nekateri skušali zadržati, vendar sta se odstranila za toliko časa, dokler je imel besedo dr. Koce. Nekateri so ju skušali zaustaviti z vzkliki: »Počakajta in poslušajta, da bosta vedela, kakšna sta bila prej!« Izjavljajo poslanca Koceta so vsi ostali nagradili z dolgotrajnim odobravanjem, »veliki nacionalizem«, ki veje iz omenjene Pirkmajerjeve knjige, pa z vzkliki: »Sramota! Fuije!

Celju avtomatsko telefonsko centralo

Celje, 7. marca.

Mestna občina celjska je doznala, da namerava državna uprava žrtvovati 75.000.000 din za izboljšanje telefonskih prilik v naši kraljevini z uvedbo avtomatskih telefonskih central. Zato je poslala s svoje zadnje seje raznim ministrstvom resolucijo, ki zahteva, da se še v letošnjem letu v mestu Celju uredi avtomatska telefonska centrala in se nanjo priključijo tudi zdraviliški kraji: Rogaska Slatina, Dobrna, Laško, Rimske Toplice in Zalec. To svojo prošnjo in zahteva upira na sledeče razloge:

Mesto Celje ima skoraj 20.000 prebivalcev, je tretje največje mesto v dravski banovini, je sedež upravnega sodišča, okrožnega in sreskega sodišča, sreskega načelstva, številnih drugih državnih uradov, sedež 4 avtonomnih in 3 cerkvenih uradov, sedež garnizije 89. pp. in vojnega okruga, ima javno bolnišnico in zdravstveni dom. Mesto Celje je že od nekdaj priznano in priljubljeno letovišče in kopališče, število tujcev pri nas od leta do leta raste, z odlomkom ministra industrije je proglašeno za turistični kraj. S tem, da je centralna vlada proglasila mesto Celje za turistični kraj, je prevzela tudi dolžnost podpirati ga v izvedbi turističnega programa in mu dati vse dobrote modernega časa; med te naprave pa gotovo tudi spada avtomatska telefonska centrala.

Mesto Celje je središče v tu in inozemstvu znanih in priznanih zdravilišč: Dobrne, Rogaske Slatine, Laškega in Rimskih Toplic. Je tudi izhodišče za zlasti v alpskem svetu znano Logarsko dolino in v vsem znanstvenem msvetu v zadnjem času toliko imenovano in obravnavano paleolitiko štacijo na Olševi, v bližini Logarske doline.

Celje je tudi najvažnejše središče industrije in obrti. Izmed 23 večjih industrijskih in obrtnih tovarniških obratov naj omenimo le »Cinkarnoc d. d.«, tovarno Westen, tovarno emajlirane, pocinkane, brušene in pokositrane posode, tekstilne tovarnice Bergman in Comp., »Metkac in »Elkac, tovarno zlatnine, srebrnine in draguljev Knez & Pachaffo. V tukajšnji industriji in obrti pa so zastopane tudi vse druge najvažnejše panoge našega gospodarstva kot lesna stroka, usnjarska itd. V navedenih 23 obratih je zaposlenih povprečno 200 uradnikov in približno 2300 delavcev. Celje je z Zalcem tudi središče hmeljarstva.

Z uvedbo avtomatske telefonske centrale bi se število telefonskih naročnikov že v prvem letu zvišalo za najmanj 30%, kajti z avtomatsko telefonsko centralo bi se govelo položaj tudi kabel, ki bi omogočil številne priključke v Gaberju, kjer sedaj zaradi preobteženega drogova niso mogli in katere ta industrijski četrt nujno že več let zahteva. Tako bi se danes 235 naročnikov v par letih gotovo podvojilo.

Vsa naprava gotovo ne bi zahtevala več kot 1.000.000 din, ki bi se za državno upravo bogalo obrestovali.

Okraj z največjim številom požarov

Maribor, 3. marca.

Okraj Maribor desni breg, ki obsega področje istoimenske gasilske župe, uživa sloves med požarniki kot okraj z največjim številom požarov v vsej Sloveniji. Včeraj se je vršil občni zbor te gasilske župe in na njem je župni tajnik prečital zanimivo požarno statistiko. Lani je bilo na področju te župe nič manj kot 78 požarov, in sicer 9 manjših, pri katerih ni presegla vrednost zgorelih objektov 10 tisoč dinarjev, 52 požarov je bilo srednjih, 9 večjih, 9 pa takih, da je vrednost objektov presegla vsoto 100.000 Din. Požarni katastrofi k ereči v preteklem letu ni bilo. Večina požarov se je dogodila na Dravskem polju, osobito na področju obdane Rače, ki je sploh znana po svojih pogostih požarih. Zgorajelo je 30 hiš, 67 gospodarskih poslopj z inventarjem, 11 avtobilov, 7 stiskalnic, 3 drvarnice, 2 čebelnjaka, 2 gozda, 2 žagi, 3 skladišča, 2 delavnici, 1 klet, 1 viničarija, 1 kozolec, 1 avtogaraža, 25 vagonov sena in slame itd. Poleg tega je našel smrt v plamenih 1 človek, 5 pa jih je bilo močno opečenih, med njimi 2 gasilca. Poginilo je pri požaru 11 svinj, 1 krava in 150 kokoši. Pri 50 požarih je vzrok neznan, 5 se jih je pripetilo zaradi nepažnje, 2 zaradi strele, 9-krat je bil ogenj podtaknjen, enkrat zaradi maščevanja.

Kulturni koledar

Anton Gregorčič

7. marca 1925 je umrl v Gorici politik Anton Gregorčič. Rodil se je 2. jan. 1852 na Vrsnem pod Krumom. Gimnazijo in bogoslovje je dovršil v Gorici. Zatem je odšel na Dunaj v Augustineum, kjer je napravil doktorat iz bogoslovja. L. 1880 je postal suplent, od 1881 pa profesor dogmatike in fundametalke. Istosčasno je stopil tudi v politično življenje, l. 1883 je postal tajnik društva Sloge. Ze leto prej pa je prevzel uredništvo Slovinega glasila Soče. Bil je dolgo vrsto let deželni poslanec in član različnih odsekov. Izvrševal je svojo funkcijo vse do ukinitve deželne avtonomije (l. 1922). Bil je tudi zastopnik v državnem zboru, kjer je zastopal predvsem gospodarske in narodnostne koristi goriških Slovencev. Največje uspehe je dosegel Gregorčič na narodno-gospodarskem in na šolskem polju. Sodeloval je pri ustanovitvi Goriške ljudske posojilnice in bil pozneje tudi njen predsednik. Osnovatelj je Goriško zvezo gospodarskih združenj in društev. Bil je ustanovitelj in predsednik Narodne tiskarne, Narodne knjižarne in Goriške Matice. Ustanovil je razne obrtne šole in nadaljevalne tečaje. Cepitev na Goriškem pospeši Mahničev nastop. Mahnič je postal urednik »Soče«, Gregorčič in Gabrček pa sta ustanovila »Novo Sočo«. Tudi se pozneje, ko je »Soča« prenehala in se je »Nova Soča« zopet nadela ime »Soča«, jo je napadal Mahnič v »Rimskem katoliku«. Kljub spravi se je spor ponovno poživljal. Gregorčič ni bil načelen politik v Mahničevem smislu. Skušal je doseči gospodarsko in kulturno osamosvojitve goriških Slovencev s skupnim delom in skupnim nastopom vsega naroda.

Krek Gregor

8. marca 1840 se je rodil v Čatervi pri Javorju na Gorenjskem slavist Gregor Krek. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, univerzo pa je študiral v Gradcu in na Dunaju, kjer je tudi promoviral. L. 1867 se je habilitiral na graški univerzi za slovenske jezike in slovstvo. L. 1871 je postal izredni, l. 1874 pa redni profesor. Umrl je 2. avgusta 1905 v Gradcu. Pisal je tudi pesmi in jih izdal v zbirki »Poezije« (1863). Literarno pa njegove pesmi nimajo posebne vrednosti. Njegovo glavno delo je: »Einleitung in die slawische Literaturgeschichte und Darstellung ihrer älteren Perioden« (1874). Oklenil se je zlasti Kresa, ki mu je bil soustanovitelj. V njem je objavil večino svojih razprav. Predvsem se je zanimal za slovensko folkloro. Važen je tudi zaradi tega, ker je dvignil graško slovensko stolicco na znanstveno višino.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, ponedeljek, 8. marca: Ivan od B. Jutri, torek, 9. marca: Frančiška.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Kmet, Tyrševa 43; mr. Trnkoczy, Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova 7.

Drama: Zaprt.

Opera: Zaprt.

Kino Union: Njegova hčerka je Peter.

Kino Sloga: Kralj artistov Truxa.

Kino Matica: Romeo in Julija.

KINO UNION
TEL. 22-21
TRAUDL STARK, čudovito dunajsko dete v svojih prvih filmskih veselicih

Njegova hčerka je Peter
Paul Hörbiger Carl Ludwig Diehl
Danes predstava samo ob 16. uri. ob večerni predstavi odpadeta vsled koncerta.

SLOGA
TEL. 27-30
Velikomestna varietetška atrakcija

Kralj artistov TRUXA
v gl. vlogi odlična in lepa plesalka La Jana
Divna glasba, najboljši slagerji, čudoviti plesi

MATICA
TEL. 21-24
William Shakespeare-jevo nesmrtno delo
Romeo in Julija
Norma Shearer — Leslie Howard

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Varstvo prirode in zaščitni parki. Prirodoslovno društvo priredi v torek, 9. t. m., ob 18 uri v mineraloški predavalnici na univerzi zanimivo predavanje o varstvu prirode in zaščitnih parkih. Predava g. priv. doc. dr. Valter Bohinec. Pokazal nam bo ob številnih diaprozih, kako so si zaščitne parke uredili zlasti v Ameriki in Afriki, pa tudi po raznih evropskih deželah, ki jim v tem oziru prednjači Švica. Slišali pa bomo tudi, kakšen odmev je našla misel o varstvu prirode pri nas in kaj smo doslej storili, da zaščitno domače prirodne lepote in znamenitosti. Vstopnina 4 din, za dijake 2 din.

Prihodnji terek poseti Ljubljano odlično slovensko pevsko društvo »Rodna pesem«, ki priredi zvečer koncert v dvorani Filharmonije. Vabimo društva brez izjeme in vse občinstvo, da se udeleži v torek popoldne slovesnega sprejema na kolodvoru. Pozivamo jih tudi, da napolnijo večer do zadnjega kotlička koncertno dvorano, ki naj postane ta večer pozorišče navdušene manifestacije iskrenega prijateljstva z Bolgari.

Predavanje SPD. V sredo, dne 17. marca t. l., bo predavalna znana slovenska alpinistka g. M. M. Debeljakova o novih vzponih v inozemstvu. Predavanje bo v dvorani Delavske zbornice ob 20 ter ga bodo spremljale številne skioptične slike. Planince že danes opozarjamo na to prireditve.

IV. znanstveno predavanje Prirodoslovnega društva v Ljubljani bo v petek, 12. t. m., ob 18 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi, pritičje, lovo. Predaval bo g. priv. doc. dr. Božo Škerlj o temi »Nova definicija pojma antropološke rase«. Dostop vsakomur prost.

Naročajte in širite
Slovenski dom!

Ljubljanski „Ljudski oder“

Igra o izgubljenem sinu

Ljubljana, 8. marca.

Slovenci moremo v zadnjem času zaznamovati razveseljivo kulturno delo: odkrivanje naše umetnosti v preteklosti. Na glasbenem polju vršita to predvsem Akademski pevski zbor z dirigentom Maroltem Francetom, vodjem Folklornega inštituta pri Glasbeni Matici, ter Ciril-Metodov zbor z dirigentom Ludovikom Pušem, organistom pri Sv. Krištofu, na polju odrske umetnosti pa po vsej Sloveniji Ljudski oder s prof. N. Kuretom na čelu. To odkrivanje obraza preteklosti pa ni nikakoli romantična zanesenost, ampak globoko realno življenje v duha pradedov ter njega mojstrsko podajanje. Glasba nam podaja duhovne, cerkvene pesmi, oder nam nudi n. pr. igro koroškega kmetla-poeta Andreja Šusterja-Drabosnjaka (1768—1825).

Ta slovenski in kmečki Hans Sachs je ustvarjal ljudstvu gledališki reportar. Ohranjen so nam samo tri njegove igre, ki jih je odkril dr. J. Kotnik. Prof. N. Kuret, voditelj novega gibanja med slovenskimi ljudskimi odri, nam je drugo ohranjeno Šusterjevo igro priredil za sodoben oder. »Igra o izgubljenem sinu« je žela v zadnjih treh letih kot farna prireditev pod milim nebom po Slovenskem že mnogo uspehov. V soboto zvečer in nedeljo popoldne smo jo imeli priliko videti prvič tudi v Ljubljani v novi franciškanski dvorani.

»Igra o izgubljenem sinu« je prilika, posneta v bistvu po svetem pismu. Vsebinsko nam pove v prologu »parolkus«, glasnik, ki ji na koncu priključi življenjski nauk, kateri izraža tudi osnovno misel pesnikova.

Kritične izdaje Drabosnjakovih igerskih tekstov sicer še nimamo, vendar se v naslovni igri, cenjeni po predstavi, da marsikaj misliti: Šuster, ki je mnogo bral, je mogel poznati poleg svetopisemske prilike same tudi latinsko šolsko dramo (jezuitsko dramo). Ta je živila v dobi tja do Shakespeara. Prevladovala je v njej religiozna alegorija: oče — sin — Bog — človek. Iz te dobe so znane številne predelave svetopisemskega spokorniškega motiva o izgubljenem in zopet najdenem sinu. Šuster je skoraj gotovo poznal tudi dela Hansa Sachsa iz Nürnberga, najslavnejšega mojstrskega pevca.

Akademija SK Planine

Ljubljana, 8. marca.

Včeraj se je v nabito polni unionski dvorani predstavila SK Planina od svoje druge strani. Delo SK Planine v slovenskem športnem življenju ni tako brezpomembno, saj zlasti v zadnjem letu pri slednjih lahko-atletskih tekmah opažamo nastope talentiranih lahkoatletov. Včeraj se je SK Planina pokazala s svoje druge strani. V včerajšnji akademiji je pokazala popoln prerez svoje športne gimnastične vzgoje, ki jo vrši med slovenskim narodom. SK Planina je včeraj dokazala, da je klub, ki nima samo namena vzgajati športnih rekorderjev ali kako dobro nogometno enajstorico, ampak da pojmuje delo na športnem polju popolnoma drugače. Tako so včeraj na akademiji nastopili 40-letniki med mladimi otroci in so pokazali od navadnih gimnastičnih vaj preko rokoborbe, težke atletike, orodne telovadbe, simboličnih vaj, do vrhunškega nastopa na orodju, načela, po katerih delajo oni za slovensko gimnastiko in šport. Nastop je bil izredno posrečen, vendar pa je akademija SK Planine lahko samo od daleč pokazala, koliko je delala v letošnji zimski sezoni v telovadnici in tudi drugje. Vsa včerajšnja akademija je izvenela v eno samo zahtevo, in sicer zahtevo po centralni fantovski in dekliski športno-gimnastični organizaciji. Akademijo sama se je pričela ob 11 dopoldne v nabito polni unionski dvorani. Akademijo so pa obiskali tudi vsi odlični predstavniki našega javnega življenja, ki so s svojo udeležbo dokazali, da smatrajo delo SK Planine za pomembno. Tako smo opazili med drugimi notranjega ministra g. dr. Antona Korošca, bana dravske banovine g. dr. Natlačenca, zastopnika ministra za telesno vzgojo g. dr. Rogiča prof. D. Ulaga, mestnega župana dr. Adlešiča in še druge odlične predstavnike našega javnega življenja.

Po pozdravni besedi g. Kermavnerja je akademijo otvorilo osem mladcev z gimnastičnimi vajami. Spored se je odvijal po točnem programu lepo in hitro ter je SK Planina s svojimi 15 točkami v programu pokazala tudi precejšnje športne rezultate. Tako moramo med drugimi omeniti g. inž. Avelina pri dviganju uteži, oba rokoborca, telovadca Janeza Varška, ki je s svojo vajo na drogu pokazal tudi vsem poznavalcem orodne telovadbe vajo, ki bi je danes najbrže ne mogli videti nikjer drugje. Dalje je tudi omeniti g. Gorjupa, ki je s svojo gimnastično vajo pokazal, kaj se da doseči s smotreno gimnastiko. Program je zaključilo rajanje slovenskih deklet ob spremljevanju harmonike.

Planiške tekme

Planica (25 m), 7. marca.

Rezultati mladinskega tekmovanja

1. Mežik Janez, št. 65, Rateče-Planica, 15 let, B 150, 19, 19,5;
2. Penko Stanko, št. 25, Dovje-Mojstrana, 15 let, B 141,1, 18, 18;
3. Brovat Janez, št. 29, Kranjska gora, 14 let, A 141, 17, 19;
4. Smolej Miha, št. 43, Kranjska gora, 16 let, B 139,1, 18,5, 18,5;
5. Mužik Jože, št. 52, Rateče-Planica, 13 let, A 137,4, 17,5, 18;
6. Osvald Al., št. 66, Rateče-Planica, 13 let, B 134,9, 17,5, 18;
7. Poldaj Janez, št. 2, Dovje-Mojstrana, 13 let, A 132,8, 16, 17,5;
8. Zorman Joža, št. 15, Dovje-Mojstrana, 13 let, A 128,6, 14,5, 17;
9. Rožič Jože, št. 55, Rateče-Planica, 12 let, B 127,9, 15,5, 16;
10. Gorjup Leop., št. 48, Kranjska gora, 15 let, B 126, 16,5, 17;

Planica (65 m), 7. marca.

Rezultati tekmovanja z mednarodno udeležbo v smučskih skokih

1. Palme Heinrich, HDW 151,3, 56,5, 58,5 m;
2. Novšak Albin, JZSS, 149,2, 55,5, 57 m;
3. Kaufmann Christian, SSV Švica, 148,3, 57, 56,5 m;
4. Rieger Rudolf, Oe. S. V., 146,8, 55,5, 54,5 m;
5. Klinger Anton, Oe. S. V., 144,3, 54, 58 m;
6. Lasseur Jean, SSV Švica, 141,8, 54, 53 m;
7. Zenker Josef, H. D. W., 138,8, 52, 55 m;
8. Maurer Fritz, SSV Švica, 137,3, 55,5, 53 m;
9. Sattler Kurt, H. D. W., 135, 50, 51 m;
10. Kobloch Fritz, H. D. W., 134,5, 51,5, 54 m;
11. Klančnik Gregor, JZSS, 87,9, 45 p, 48 m;
12. Zupan Ivan, JZSS, 60,3, 55,5 p, 54,5 p;

»ki je kot čevljarček in poet slovel.«

Poleg tega vidim v »Izgubljenem sinu« zasnovo slovenskega Fausta (obup človeka, ko se za njegovo dušo borita hudič in angel). Samonikla Šusterjeva je mogel zamisliti, postaviti na oder sinovo veseljačenje v mestu pri lepi krčmarjevi hčerki. Te realistične slike v alegoriji tako spominjajo na zgodbe o popotnih ljudeh, samotnih krčmah in tatinskem, krvoželjnim krčmarju. Že v tem se vidi, da je Drabosnjak imel nekaj dramatskega talenta; isto se opazi tudi v nakazani dramatski napetosti med očelom in sinovoma ter med bratoma samima, kar pa se vse konča s prehitrim pomirjenjem.

Pri predstavi igre, ki jo je z režiriral prireditelj Kuret sam, se je dalo opaziti, koliko more večja roka napraviti iz starega, mogoče suhega in malo dramatskega besedila. Vsa notranja sila igre in igralcev je močno prišla do izraza: zunanji znak tega sta umirjenost in sigurnost v kretinji in besedi. Niti verzi sami, ki so v ostalem polni starih izrazov iz narečja, niso premočno udarjali na uho. Režiserjeva skrb je tudi bila, da je dal igri izbrano inscenacijo, igralcem pravilne kostume (meščanske in narodno nošo). Ugajale pa mi niso nekatere maske, ker so bile premalo poudarjene, tudi iluminacija je včasih preveč nasilna. Poleg teh malenkosti je bilo le še nekaj nedoslednosti med kretinjo in besedo. V ostalem je bila ta predstava na zavidljivi višini. Akademski kvintet je na koncu slik lepo zapel vedno vsebinsko odgovarjajoče koroške narodne pesmi.

Pravilno se mi zdi, da se v tovrstne predstave dajejo po častilskih mestih gole reklame uvodi, ki gledalca pripravljajo na doživljanje.

Obisk je bil, žal, na premieri slab. Iz dvakratne izkušnje se zdi, da se sobota ne bo izkazala kot primerna za te predstave, ker ljudje želijo vsaj ta večer imeti za oddih. Ljudski oder je daleč nad vsakim »poljenjem blaginje«, a več kot polprazni blaginji nima smisla igrati. Mogoče bo bolje dati v nedeljo dve predstavi: popoldne in zvečer. Vsekakor pa te predstave zaslužijo mnogo več razumevanja od strani občinstva.

Proslava Masarykovega rojstnega dne

Ljubljana, 8. marca.

Sinoči je Jugoslovansko-českoslovaška liga v Ljubljani proslavila v opnem gledališču 87. rojstni dan bivšega predsednika bratskega českoslovaškega naroda Tomaža G. Masaryka.

Operno gledališče je bilo polno in smo med drugimi odličnimi osebami, ki so slavnostni predstavi prisostvovali, opazili tudi českoslovaške konzula g. Minovsky z gospo soprogo, francoskega poslanika g. Remeranda, dalje g. generala Tonica, podbana g. Majcena, ljubljanskega župana dr. Jure Adlešiča, veliko število članov oficirskega zbora in drugih.

Slavnostni govor je imel predsednik jugoslov.-českoslovaške lige g. dr. Egon Stare, ki je v svojem govoru opisal in poudaril vrline velikega osvobodilca českoslovaškega naroda Tomaža G. Masaryka.

Po slavnostnem govoru je operni orkester odigral českoslovaško in jugoslovansko državno himno, naker se je odigrala opera »Ero z onega sveta«, katero je dirigiral kompozit sam. g. Gotovec. Vsi nastopajoči so svoje vloge resili res sijajno, predvsem moramo omeniti g. Francila, gđ. Zupčevcevo, go. Kogojevo, g. Betteta in pa g. Janka.

Obiskovalci so bili navdušeni in aplavza ni bilo ne konca ne kraja, seveda ni manjkalo tudi cvetja.

Mestni socialni kolek

Mestni socialni urad je izdal za podporo brezposelnih in bednih ljubljanskih občanov poseben socialni kolek po 1 din in 0,50 din. Obenem je dal nalepiti po vseh javnih in vidnih prostorih in lokalih poseben lepak, ki naj bi opozarjal meščane na ta socialni kolek. Na prošnjo urada so se odzvali tudi trgovci, gostilničarji in drugi podjetniki, lastniki kinematografov itd. in obljubili, da bodo ubogili ter ponudili svojim strankam, seveda nevsiljivo, v nakup socialni kolek. Ta pripravljenost, s katero so se navedeni postavili v izvršeno službo socialnega skrbstva, je našla v javnosti ugoden odmev in priznanje. Danes viditi že čisto pošne pošiljke, opremljene z mestnim socialnim kolekom, kar priča o resničnem socialnem čustvovanju in srčni kulturi meščanov. Saj je kolek tudi v resnici v okras vsakemu pismu in listini, ker je lepo umetniško delo našega umetnika Mihe Maleša. (Pri tem naj pripomnimo, da je poštino ministrstvo dovolilo lepljenje mestnega socialnega kolka na pošne pošiljke.)

Beda v Ljubljani je večja, kot je morda na zunaj vidna in v mestni socialni urad se vsak dan zglašajo trume prosilcev, ki jim urad pri svojih skromnih sredstvih ne more nuditi zadostne podpore. Zato se mestni socialni urad znova obrača na meščanstvo s pozivom in prošnjo, naj posega po mestnih socialnih kolekih, saj je cena tako malenkostna, da s tem pač nihče ne bo utrpel občutne škode.

Prvenstvo Ljubljane v gozdnem teku

Včeraj se je vršilo na igrišču SK Primorja prvenstvo Ljubljane v cross countryju. Cross country se je vršil v treh kategorijah, in sicer: na 1500 m juniorji, stari 14 do 16 let; starejši juniorji do 18 let na 2500 m in končno še seniorji na 5 km. Udeležba na včerajšnjem prvenstvu je bila razmeroma majhna in smo opazili samo atlete SK Primorja, SK Ilirije in SK Korotana.

Rezultati:

Juniorji 14—16 let: 1. Škraba Andrej (SK Korotan) 5:30,4; 2. Tomšič Milan (Ilirija) 5:40; 3. Radovan Rudolf (Korotan) 5:40.

Startalo je šest tekmovalcev.

Juniorji do 18 let na 2500 m: Zebre Ivan (SK Korotan) 9:18,4; 2. Zupančič Dušan (Ilirija) 9:50; 3. Slambergar Franc (Ilirija) 10. — Startali so samo trije.

Seniorji na 5 km: 1. Bručan Jože (Ilirija) 17:22,4; 2. Perc Stanislav (Primorje) 17:27,2; 3. Šrakar Ivan (Primorje) 18:01,4; 4. Kranjec Ivan (Primorje) 18:22,6; 5. Tavčar Slavo (Primorje) 18:22,8; 6. Berčič Jože 19:0,2.

Izven konkurence je v tem teku postavil najboljši čas Kolnik Jože (Ilirija) 7:12,2, ki ni mogel tekmovali v konkurenci, ker še ni senior.

13. Hedenik Tine, JZSS, 43,10, 39 p, 41 p;
14. Patrin Franc, JZSS, 42,9, 44,5 p, 45,5 p;
15. Prešeren Franc, JZSS, 37,2, 41 p, 40 p.

Od tu in tam

Novi železniški most preko Save pri Zagrebu je izlitala tovarna vagonov v Slavonskem Brodu za 28 milijonov dinarjev. Most bo dolg 806 metrov in širok skoro 10 metrov. Tako pravi, da bo najdaljši dvotirni železniški most v državi. Most bo imel železno konstrukcijo. Očitno Zagrebčani ne poznajo znanega borovniškega železniškega mosta, ki bo še vedno najdaljši dvotirni železniški most, ker je od zagrebškega daljši za nič manj kakor 200 metrov.

20 gobavcev je v naši državi. Skoro vsi so doma iz Bosne, Hercegovine in Sandžaka. Le v Sarajevu pa je zavod za take bolnike.

V vasi Strelen pri Čakovcu je bil v sredo izvršen strašen umor. Kmetica Marija Krznar je ubila svojega moža s sekiro, pri tem pa ji je pomagal zet, ki je držal njenega moža tako, da ga je žena nemoteno s sekiro tolkla. Marija Krznar ni marala svojega moža, čeprav je bil dober človek. Nazadnje pa se je sprla z možem zaradi tega, ker mož ni hotel svoje hiše in imetje prepisati na svojo hčerko, ki je bila bolj vdana materi. V takem vzdušju je žena sklenila, da se moža kar nasilno reši. Ko je mož proti večeru prišel domov, ga je zet zgrabil, žena pa ga je šestkrat udarila z ostrino sekire po glavi. Nato je mirno očistila tla krvi in legla spat. Ko so jo orožniki prijeli, je veselo prepevala.

Svojo ljubljanko je pred letom dni ubil Alojz Barlovič iz Zagreba, nato pa je skušal še sebe ubiti. Ker pa je slučaj hotel, da vseeno ostane pri življenju, se je morilec čutil silno nesrečnega. Poleg tega pa je še pri poizkusu samomora izgubil eno oko. Zena ga je vzela k sebi in ga, kljub temu, da jo je v zakonu varal, vzdrževala. Zadnje dni pa se je s tem človekom zopet dogodila težka tragedija. V svojem stanovanju se je obesil. Topor žene ni bilo doma, da bi mu preprečila samomorilni naplek. Vse kaže, da Barlovič ni mogel preboleti smrti svoje ljubljence.

V reko Vrbas je skočil v Banjaluki tamkajšnji trgovec in posestnik Rasim aga Sabulhančič. Dva dni prej je ubil svojega brata in njegovo truplo zakopal v svoji kleti. Zločin pa so odkrili in trgovca aretirali, vendar so dognali, da takrat ni bil priseben. Ko so ga pa spustili domov, je vzel sekiro in zbežal. Vsi, ki so hiteli za njim, mu niso mogli preprečiti, da bi skočil v reko, ker jim je grozil s sekiro.

93 letni morilec je stal pred osiškimi sodiščem in bil oproščen. Franjo Pop je ubil svojega 66 letnega pastorka, s katerim se je bil sprl, da mu je z nožem preprečil trebuh. Pop se je izgovarjal, da je to storil v nujni obrambi.

Novega belgrajskega nadškofa dr. Uječića je včeraj v Zagrebu posvetil zagrebški nadškof dr. Ante Bauer. Spospevevala sta ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman in splitski škof dr. Bonelaf. Posvečenju pa je prisostvovalo mnogo jugoslovanskih škofov ter ministri dr. Vrhanič in Dragiša Cvetković v imenu vlade. Dalje so bili navzoči savski ban dr. Ružič, poveljnik armade in mestni podžupan. Obred je trajal dve uri.

Zanimiv spor se je razvil med zagrebškimi zdravniki kot posledica sporov, ki so jih zdravniki imeli z zagrebškim uradom za zavarovanje delavcev. Dva zdravnika, dr. Bogičević in dr. Stajduhar, sta poslala Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev dopis, v katerem sta se baje pregrešila proti svojemu stanju in proti dolžnostim poklica, ker sta podala neke izjave, ki so prej srednjeveške in zastarele, kakor pa moderne. Sodniki okrožnega urada sedaj zahtevajo, da prideta ta dva anatomata pred disciplinsko sodišče.

Dva romunska tihotapa, ki sta tihotapila v našo državo cimet, so pred časom prišli na mejo v Banatu. Policija je oba vtaknila v ječo v Vrhu. Tihotapa sta prenesla ogromno količino cimeta, namreč 250 kilogramov, za katere bi morala plačati carine kar sedem milijonov. Te dni sta pa ušla skozi streho zopet in jo popihala preko meje.

Dalmatinski ribiči se jeze nad množico delfinov, ki se je zaredila lani in letos na Jadranu. Jate delfinov so plisale ribe in trgale ribičem mreže. Zato zahtevajo, da se ribičem dovolijo puške, orožje, pred katerim imajo delfini edino strah. Ribiči pravijo, da živi stalno v naših vodah nad 2000 delfinov.

V Berlinu bo letos novembra mednarodna lovška razstava, na katero so bili povabljeni tudi naši lovci. Da bi mogli tjakaj poslati le izbran material, bodo najprej priredili po vseh banovinah lovške razstave. V Ljubljani bo na spomladanskem velesejmu mesto prvotno najavljene razstave slovenskega novinarstva.

Bivšega župana so vtaknili v zapor v Drvarju v Bosni, ker je bil soudeležan pri požaru v občinski pisarni in so ob tej priliki zgorele tudi knjige, v katerih so bili zapisani nekateri občinski dolžniki. Preiskava je dognala, da je požar organiziral bivši župan, da bi tako zabilisal za seboj sledove svojega nerednega poslovanja.

Agent s nakupovanjem bosanskih poljev je prevaril mnogo trgovcev v Bosni, zlasti pa v Banjaluki. Lani se je namreč pojavil tamkaj neki agent, ki je z različnimi trgovci sklenil pogodbo za nabiranje in pošiljanje poljev v Francijo. Trgovci so res naselili in pošiljali v Francijo kar cele vagonne poljev. Samo en trgovec je poslal v Pariz 13 vagonov. Toda o denarju in plačilu ni bilo ne duha ne aluha, naker se je trgovcem le zadelo sumljivo. Začeli so se za tujega agenta zanimati ter se je kmalu tudi umaknil iz Francije v Švico, odtod pa v Nemčijo. Težava pa je še v tem, da se mnogo trdvi v inozemstvu res zanima za polje, pa so trgovci zaradi takih izkušenj postali oprezní in nočejo kar tako nabirati in zbirati polje.

Nagel porast cen živilom. Goriški in tržiški sindikalni odbor izda skoro vsak teden nov dekret, v katerem maksimira cene za živila in življenjske potrebščine, preko katerih trgovci ne smejo. Vsak prekršek se najstrožje kaznuje. Vendar pa tudi to ne more preprečiti velikega skoka cen živil, ki jih z dneva v dan bolj primanjkuje. Oblasti so zato odredile, da se morajo takoj popisati vse zaloge živil v obseh pokrajinah.

Mati in dete našla smrti v ognju. Marija Vičič, stara 32 let, iz Renč pri Gorici, je hotela z enoletno hčerko Marijo v naročju, podkuriti ogenj. Sklonila se je nad štedilnik in žila iz steklenice petrolej med tleča drva. Plamen je bušnil in zajel mater z otrokom, da sta pričela oba goreti. V težkem stanju so ju prepeljali v bolnišnico, kjer pa sta oba v strašnih bolečinah izdihnila.

Žarki smrti ali žarki življenja

Glasoviti in skrivnostni »smrtni žarki«, o katerih je bilo po vojni že toliko govorjenja, a ni nikdar prišlo do jasnosti, kaj je z njimi, so zdaj nekako uradno priznani. Angleška »Radio society«, ki se bavi zdaj predvsem s proučevanjem kratkih žarkov, organizira oddelek, ki naj dela poskuse, kako in v koliko se dajo uničevati z ultrakratkimi žarki mikrobi in bacili. Ti žarki, s katerimi se bo ta ustanova bavila, niso nič drugega kakor »smrtni žarki«, ki so jih že neštetokrat razglašali kot nekaj, kar naj moderno vojno stopnjuje do strahotnosti — ali pa jo za zmeraj uniči.

Raziskovalcem se je do zdaj pri stotinah poskusov posrečilo, da so pobijali žuželke in malo živali s tem, da so jih postavili v žarilno območje ultrakratkih žarkov. Toda malokdo od njih si je od teh poskusov obetal kakega velikega praktičnega pomena. Smrtni žarki bi bili kmalu ostali — brez smrtnega učinka.

Sele resna politična in vojaška stiska, v katero je zadnje čase Anglija zabredla, je dala angleški radijski družbi pobudo da je svojo pozornost obrnila tudi na smrtno žarke. Za primer nove vojne v Evropi je za Anglijo življenjsko pomembno, da nakopiči čim več žita v otoških skladiščih. Nič pa ni bolj koščljivo, kakor hraniti žito dalje časa, saj ga je skoraj nemogoče ohraniti pred zajedavim mrčesom.

Ko so angleški vojaški znanstveniki iskali sredstev za ohranjanje žita, so se domislili radia. Strokovnjaki zatrjujejo, da je treba žitnice in skladišča postaviti v območje ultrakratkih žarkov — a lahko nakopičimo v njih žita, kolikor ga hočemo. Nobena živa stvar mu ne bo mogla več škoditi.

To so dokazali z nazornimi poskusi. Na odprto okno v laboratoriju so z obeh strani nastavili elektrode. Te so bile zvezane z oddajnikom na 6 metrske valove. Preden je oddajnik začel delovati, so nastavili v prostor med elektrodami prve lonce z vkuhanim sadjem. Muhe, mušice, mravlje, hrošči so sladkarijo naravnost zagrznili. Med oknom je plesal cel roj teh stvorov.

Potem je tehnik obrnil gumb in oddajnik je stopil v delo. Njegovo učinkovanje je postalo takoj vidno — žuželke, muhe in mušice so začele padati, kakor da jim kdo smodi krila. Čez nekaj trenutkov je bil prostor med oknom posejan z mrtvim mrčesom. Podobne poskuse so delali z mišmi, ki so se prav tako obnesli. Neki angleški inženir je skonstruiral že posebne ultrakratke pokončevalce za miši. Ti pokončevalci niso nič drugega — kakor smo že rekli — kot oddajniki na ultrakratke valove, ki imajo to prednost, da so zelo poceni in da porabijo smešno malo energije — toliko kakor dve cevi v radijskem sprejemniku.

Odkritje te vrste smrtnih žarkov, ki se je izvršilo v več državah hkrati, pomeni za narodno gospodarstvo naravnost blagoslov, če ga bodo ljudje znali in hoteli izkoristiti.

Da je to res tako, pričrta drug poskus, ki so ga pred nedavnim naredili v Ameriki. Prostran vinograd so ves »spravili« v območje šestmeterskega oddajnika na ultrakratke valove. Oddajnik je

deloval dve minuti. Zatem so se kmetje in strokovnjaki spravili na natančno raziskovanje vinograda. Ugotovili so, da so poginili vsi škodljivci, črvi v zemlji, zajedalci v lesu — sploh vse živo, kar je gomazelo po vinogradu, po trtju in po zemlji. Vinograd je bil steriliziran kakor kirurški instrumenti pred operacijo.

Ta poskus dokazuje, da je smrtno žarke mogoče koristno uporabiti ne samo za pokončevanje mrčesa, marveč tudi za pokončevanje večjih škodljivcev: podgan, miši, veveric, zajcev, ki poljedstvu toliko škodijo.

Radio Society se prav tako vneto bavi tudi s pokončevanjem bacilov, ki povzročajo gnitje živil. Poskusi so dokazali, da je živila mogoče sterilizirati že s prav majhno porcijo »smrtnih žarkov«. Zdjaj je treba pomisliti, kaj to odkritje znači za skladišča živil, za klavnice, za mlekarstva podjetja. Aparati s smrtnimi žarki bi za gospodarsko uporabo lahko izdelovali po znižanih cenah in v veliki množini. Vsaka voda bi s takim obsevanjem postala skoraj kemično čista, kar se tiče mikrobov in bacilov. Zastrupljen s pokvarjeno jedjo in vodo bi se ne bilo treba več bati.

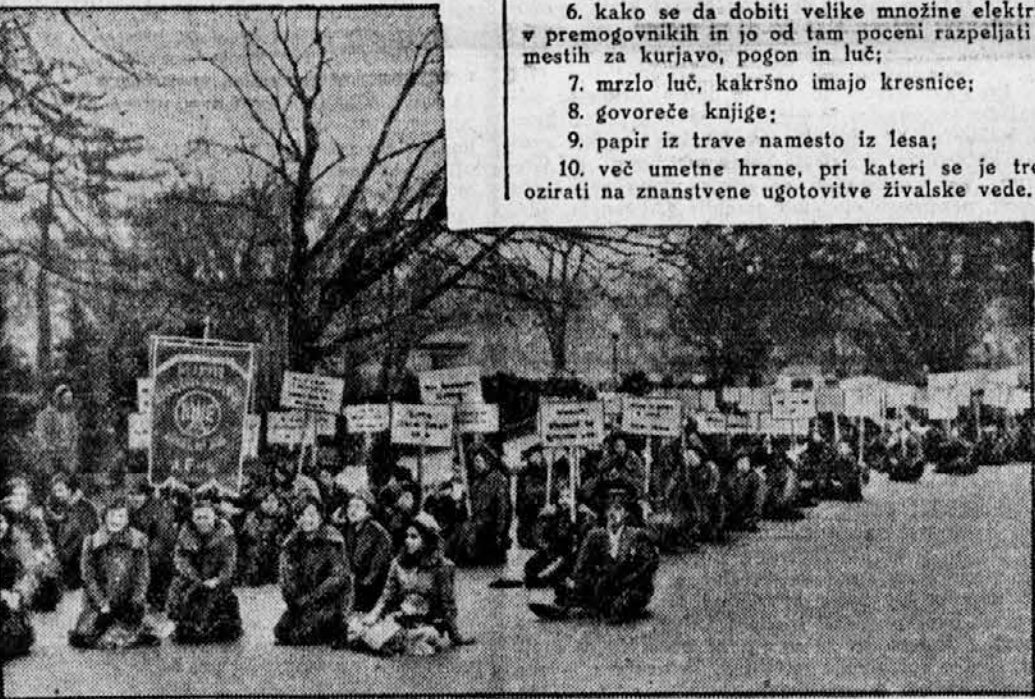
Zdi se pa, da niso le ultrakratki Hertzovi valovi tisti, ki imajo morilno moč. Zvočni valovi s tako visokim številom tresljajev, da jih človeško uho ne more več registrirati, so prav tako škodljivi živim organizmom. V vodo, ki je bila preprežena z drobnimi kremenčevimi ploščicami, so napeljali te valove, ki imajo več tisoč tresljajev na sekundo — in v vodi so poginila vsa nevidna in vidna živa bitja — celo ribe.

Kljub vsemu govorjenju o teh in takih valovih, drži, da je vse še v poskusih. Zeleti je treba samo, da ne bi teh žarkov s čudovito močjo ljudje izrabljali — kakor so izrabljali tisoče drugih iznajdb — v vojne namene. Upanja ni dosti — vojni kemični laboratoriji so z vso paro na delu, da bi odkrili nenavadno svetlobo, s katero bodo ubijali ljudi.

Deset iznajdb s katerimi postaneš milijonar

Ameriški milijonar, v dolarjih seveda, ki se je do svojega premoženja dokopal z važno iznajdbo, je časnikarjem na vprašanje, kako človek postane milijonar odgovoril, da je treba uresničiti samo eno od desetih zamisli in iznajti, deset reči, ki jih človeštvo danes kruto potrebuje. Teh 10 zapovedi za izumitelje, ki bi radi postali milijonarji, se glasi:

1. avtomobil brez vklopljanja;
2. Dieslov motor za tovorna letala;
3. giro-letalo tako poceni, in tako majhno, da ga lahko imaš spravljenega na vrtu, da lahko z njim pristajaš in odletavaš izpred vrat ali od okna;
4. luč, ki gre skozi meglo;
5. kako se da pridobivati pogonska sila iz sonca, iz časa in iz zemeljskega gorenja;
6. kako se da dobiti velike množine elektrike v premošnjikih in jo od tam poceni razpeljati po mestih za kurjavo, pogon in luč;
7. mrzlo luč, kakršno imajo kresnice;
8. govoreče knjige;
9. papir iz trave namesto iz lesa;
10. več umetne hrane, pri kateri se je treba ozirati na znanstvene ugotovitve živalske vede.

Pred Belo hišo v ameriških Združenih državah so priredili stavko. Sede so zahtevali svoje pravice.

J. Jurca: Beg čez Azijo

Nemški zdravnik me je že težko pričakoval. Ostali smo tukaj še ves mesec. Življenje je kaj enakomerno potekalo. Kuhar sem največ sam. — Vsak drugi dan sem jezdil s Perzom kakke štiri kilometre daleč v gore po vodo. Edino tu sem brez skrbi pil neprekuhano vodo. Vse vode po teh krajih so namreč okužene. Perz si vsako jutro umije nespodobne dele v pitni vodi, ki so zato polne bacilov.

Naš župan je imel dve ženi. Dogodilo se je, da me je poslal sinu Becker iznenada v kubinjo po karkoli stvar. Obe ženi sta bili, ker sta se počutili varni, odkritih obrazov pri delu. Kot bi treščilo vanje, sta spustili delo iz rok in šele, ko sta si pokrili obraz s teniščo, sta pričeli govoriti.

Beckerju se je zdravje počasi boljšalo, da ni več bljuval krvi. Zazelel si je oddol. Župan je dal izdelati dva kosa, podobna stolu, in ju pritrtil na vsako stran sedla pri konju. V kosa je položil odeje, in v tako posteljo je na eno stran sedel Becker, na drugo pa župan. Le to sem moral paziti, da sta oba naenkrat sedla in da sta bila oba kosa enako težka.

Ko smo pripotovali v Jezd, naših nismo več našli, ker so medtem že odrinili v mesto Kirman, globoko notri v Perziji, oddaljeno 850 km zračne črte od Teherana. V Jezdu je ostal le nemški konzul Bonzdors.

Gospodar našega prejšnjega stanovanja mi ni mogel dopovedati, koliko so imeli naši vojaki denarja. Modrijan, moj prijatelj, ga je imel polne žepa in je bil vsak večer pijan! No, lepa novica! Pozneje sem zvedel, da je laš konzul Zeiler vdrl z vojniki v angleško banko. Z orožjem v roki so prisilili angleškega uradnika in par mož stráža, da so jim izročili ves denar! Zlato in srebro so spravili v lesene zaboje. Bankovce, ki jih je bilo celo

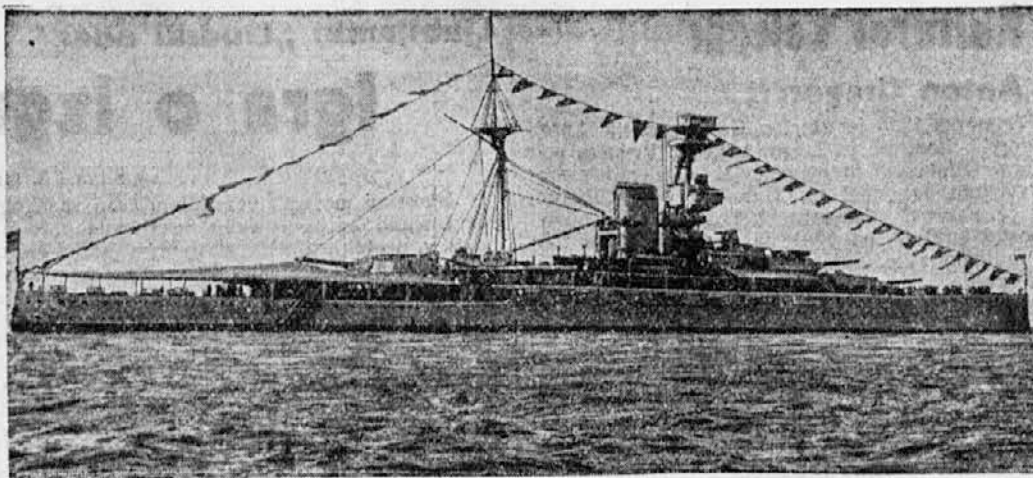
kopico kot sena, so pa zažgali. — Ker pa je imel Zeiler samo spredaj oči, so se naši vojaki pošteno založili z njimi za njegovim hrbtom. Judje niso vedeli, da je papir ničvreden, če ni zraven še zlata in srebra in so jim za ta denar dajali, kar so naši hoteli.

Ko je Becker popolnoma okreval, sva vsako popoldne jezdila na sprehod. Nekajkrat sva jezdila do nekega Švicarja, bogatega trgovca, ki je imel v puščini palačo s prekrasnim vrtom. Prav tedaj se je odpravil za delj časa v domovino. Povabil nas je vse tri na kosilo. Kaj takega za pod zob gotovo ni imel takrat niti perzijski šah! Sluge so nam nosili na mizo meso, prikuhe, torte, slaščice, sadje itd.

Po kosilu me je Švicar prosil, naj grem ustreli enega njegovih konj. Imel je samo to napako, da je bil star in Švicar ni hotel, da bi mu žival, ki mu je toliko let zvesto služila, Perzi na stara leta mučila. Odvedel sem konja do gora in mu iz mavzerce pognal kroglo v glavo. To so živeli šakali in hijene!

Pri razbojniškem poglavarju v Darabu. — Odhod karavane z velikimi zalogami zlata in srebra.

Še ni minilo 14 dni, ko smo se tudi mi odpravili na pot proti Kirmanu. Ko smo prišli do konzula, ki je imel sredi mesta svoj labor, smo zvedeli zanimive stvari. Namen nemških gospodov je bil, vtihovaliti se na vsak način v Afganistan. Ker so mejo povsod stražili Angleži in Rusi ter po njih podkupljeni razbojniki, ni bilo drugega izhoda, kot prekoračiti mejo pri Kirmanu skozi 200 km široko puščavo. V ta namen je najel kamele, ki naj bi prenašale vodo za spremstvo. Bil je že blizu afganistanske meje, ko so ga nenadoma napadli razbojniki pod vodstvom Angležev, ugrabili mu kamele z vodo in ujeli tudi nekega nemškega nadporočnika, ki je prihitel konzulu nasproti iz Afganistana. Po kratki bitki je utekel le konzul s svojimi Perzi. Bilo mu je jasno, da ga je izdal mestni

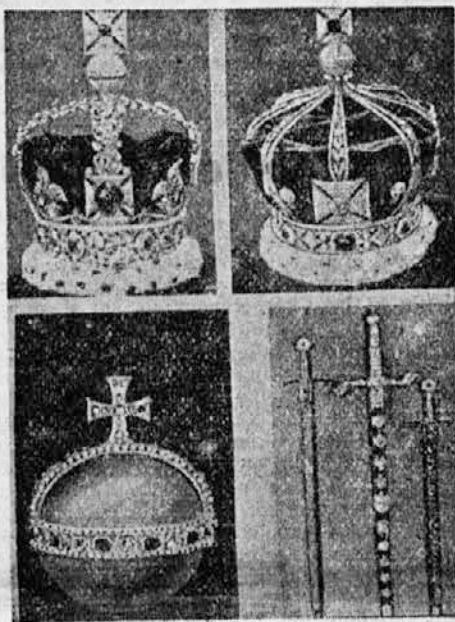
Angleška bojna ladja »Royal Oak«, ki jo je v španskih vodah precej poškodovala »rdečac« španska granata.

B. Schaw daje navodila za srečo

Bil je čas, ko sem bil o tem, da sreče na svetu ni, prepričan prav tako trdno, kakor sem trdno prepričan, da ni na Marsu ljudi ne živih bitij. To je bilo v daljnjih dneh moje mladosti. V moji misli so taborili trije ali štirje nepriobčeni romani. Tedaj sem zase prav tako malo zahteval in pričakoval naslov genija, kakor Edison, kateremu se o tem tudi ni nič sanjalo, preden ni svetu razodel svoje prve iznajdbe.

Toda čas je to moje mladostno prepričanje postavil na laž. Da sreča v resnici obstoji, je danes zame čisto jasno dokazano. Zdjaj mi zaradi tega preostaja samo še, da razložim neodgovorno lahko-miselnost gospe Sreče...

Njej vest zatrdno ne očita ničesar, da je svojo naklonjenost izkazala najbolj ničvrednemu paglav-

Znaki angleške kraljevske časti in moči.

cu, pozabi pa, da bi ubogemu, dostojnemu pesniku, ki je poln ljubezni do nje, podarila en sam bežen poljub, ki bi zadostoval, da bi njegovo siromašno podstrešnico izpremenil v knežjo palačo.

Sreča kaže pot do uspeha lenuhom, ki tega ne zaslužijo, pogumnemu junaku pa pogosto nastavlja nogo in ga spodbija. Na dirkališču, na borzi ali pri zeleni mizi se smehlja milijonarju in obrača hrbet ubožcu, kateremu bi najmanjši od njenih gibov lahko rešil življenje.

Ali je konec koncev zaradi tega tako čudno, če človek začne dvomiti o njeni zvestobi. Ali se človeku nazadnje ni treba vprašati, ali se splača beračiti za njeno naklonjenost?

Nedvomno je vsakdo svoje sreče kovač, kakor slove stari pregovor. Toda samo preprosto zaupanje v srečo ne zadostuje, človek mora biti še v veliko večji meri dobro oborožen proti razočaranjem, katera nam ljubinkanje z gospo Srečo lahko pripravi. Z drugimi besedami: zaupati v srečo se pravi zaupati drugim ljudem.

Neuspeh dostojnih ljudi se da razlagati samo s tem, da so slepo zaupali ljudem. Tvegajoči ničvredneži pa zaupajo zgolj sami sebi. Ti vedo prav dobro, da se človek iz kovača sreče kaj lahko spremeni v nakovalo za srečo drugih, če se tej lahkoživi

dami zazdi, da začne z njim ravnati brezobzirno. Marsikoga je neusmiljeno kladivo sreče obdelovalo tako silno, da se je pri pogledu na glavni dobiček, katerega je kar na lepem zadel, zgrudil mrtev na tla.

Sreča mnogih ljudi pa je podobna pogosto sreči kralja Midasa: potaplja se v svojem zlatu... Najboljše je nedvomno, če se ravnate po mojem zgledu, to se pravi, da se za srečo ne brigate...

„Heil London!“ - žalitev Hitlerja

Klici: »Heil Hitler«, ki jih tudi že v Ljubljani poznamo, bodo, kakor se zdi, dobili počasi kar svojo zanimivo zgodovino. Ponekod človek zaradi njih lahko dobi občutno kazen, drugod ga zopet doleti zaradi njih velika čast. Večkrat je zaradi teh klicev že imelo opraviti tudi sodišče. Pri nas sicer ne, vsaj slišati ni ničesar o čem podobnem, drugod pa, kjer Nemcev nimajo tako radi kot pri nas, pa je dosti takšnih primerov. Tako se je nekaj podobnega zgodilo zadnjič v obrenskem mestu Kölnu. Ko je nek hitlerjaneec pozdravil v nekem tamkajšnjem lokalu drugega gosta z vzklikom: »Heil Hitler!«, mu je ta odgovoril ravno tako na kratko: »Heil London!«. Zaradi tega se je moral ta mož zagovarjati pred nemškim sodiščem. Toda to še ni bilo vse. Dobil je tudi primerno kazen, ki se hitlerjaneec zdi za tak prestopek čisto razumljiva in utemeljena. Sodišče je ugotovilo, da je ta človek res zagrešil nekaj takšnega, kar ne sme uiti kazni in mu je to kazen tudi precej strogo odmerilo. Utemeljitev te sodbe je v tem, češ da je ta človek s svojim vzklikom: »Heil London!« žalil samega Hitlerja. Kratka ugotovitev, ki se Nemcem ne zdi prekratka!

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobiti v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«. ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 8. marca: Belgrad: 20 Simfonični koncert. — Zagreb: 20 Zabav. koncert. 20.30 Zbor. 21 Laska glasba. — Dunaj: 20.15 Glasbena vožnja po Donavi. 21 Koncert po željah. — Budimpešta: 19.45 Zbor. 20.55 Ciganska glasba. 22 Orkestralna glasba. — Trst-Milan: 17.15 Plesna glasba. 21 Igra. 21.40 Zbor. 22.25 Vojaška godba. — Rim-Bari: 21 Glasbena zabava. 21 Orgle. 22.30 Violina. — Praga: 19.30 Jirakova opera »Bog in žen-ska«. 21.10 Kitar. 21.35 Jančkove klavirske skladbe. — Pariz: 20 Simfonični koncert. — Hamburg: Sklad-be Nicolaija in Cornelliusa. — Monakovo: 21.10 Schillerjeva žalnoga »Wallensteinsova smrt«. — Berolín: 10 Švicarski večer. — Monte Ceneri: 20 Schubert-Brahms Strauss. — Paris Radio: 21.45 Audranova ope-reta. Paris P. T. T.: 21 Solistični koncert.

Drugi programi

Ponedeljek, 8. marca: 12 Valčki in polke v raz-nih izvedbah (plošče) — 13.45 Vreme, poročila — 13.45 Čas, spored, obvestila — 13.15 Pevske jazz skupine (plošče) — 14 Vreme, borza — 18 Zdravniška ura (g.dr. Anton Brecl) — 18.30 Jenkove pesni (plošče) — 18.30 Slovenska narodna pesem (g. Frane Marolt) — 19 Čas, vreme, poročila, spored obvestila — 19.30 Nač. ura: O rodoljubju (Miloš Parenta) — 19.50 Zanimivosti 20 Rezervirano za prenos — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Operetna glasba (plošče).

Moja žena ima zelo težko vlogo v tej novi igri,» je pripovedoval France.

»Teško? Saj nima nič govoriti?«

»Vem. No, ali ni to težka vloga zanj?«